

Landskap: Småland Upptecknat av: folkskoll. G. A. Hartman
 Härad: S. Moie Adress: Pellamåla skola, Vissefjäder
 Socken: Vissefjäder Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1888 i Vissefjäder

Födelse dag och namnsdag

26. 8. 19.

ACC. N:R M. 9163: /

1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

FÖDELSEDAG OCH NAMNSDAG.

(Enligt frågelistans numrering).

- 1) Det har väl sedan långa tider tillbaka varit brukligt att fira såväl födelse- som namnsdagar, fastän det på de senare årtiondena synes ha skett en förändring så till vida, som "firandet" tilltagit.
- 2) Sedan min barndom minns jag från Vissefjärda, där jag växt upp och sedan hela mitt liv bott, att man förr mest firade namnsdagarna i st. f. årsdagarna. Nu är det i all synnerhet, när folk kommer upp på "ryggåsen", som det skall festas i all oändlighet, men även 60, 70, 75 osv måste celebreras, föregångna av notis före årsdagen samt efter ang. hyllningarna i ortstidningarna. Men som sagt var namnsdagarna förr mest vanliga för att uppvakta släkt och vänner på, och det skedde som här nedan lite omtalas.
- 3) Rörande födelsedagsfirandet nu sedan ett par årtionden tillbaka så föregås det som ovan sagts genom notis i pressen först. Så går man ut med listor för att det skall bli "subskription", och så inköpes för pengarna några minnesgåvor. Sedan väcker man "Födelsedagsbarnet" med mer eller mindre vacker sång och överlämnar presenter m.m. med

J. E. 19.

ACC. N:R M. 9163:2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vackra tal

likaledes mer eller mindre ~~maskinskrivet~~, kaffe "med förfriskningar" på sängen osv. Ja, detta är väl så allmänt känt, att det behöver väl inte mycket ordas om, för gången av uppvaktningarna äro väl ungefär lika överallt i landet. Så blir det väl kalas med många gäster, vanligen i hemmet, om man har utrymme, annars på ett hotell eller kafé, samlingslokal eller dyl. Men det händer ofta också, särskilt i kristiden, att man "undanber" sig alla gratulationer, också detta genom tidningarna, vilket också är en sak som genomgående göres hela landet över. Tendensen nu synes vara, att bönderna fira kalasen hemma - de ha ju resurser - men andra på hotell, där gästerna måste lämna künonger för bröd, smör och köttvaror. Spriten flödar här och var, och vid en del födelsedagsfester gå de flesta med "baksmälla" dagen efter, trots att spriten är så dyr. Men särskilt bönderna tjäna gott om pengar f.n. och kunna spendera "hederligt" på dem som lagt på listorna. Ett verkligt raseri har hittills rått i att uppvakta "föremålen" och dessa i sin tur ha varit tvungna, om de varit pigga på det eller ej, att göra kalas. Ett avtagande är i gång, vilket synes tacknämligt för många, som icke vilja ha någon publicitet för att de råka fylla 50 eller fler år.

ACC. N:R M. 9163:3.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4) Namnsdagar firades således förr mer än födelsedagar. Jag ihågkommer att man vanligen gratulerade med en vetekrans i stort format, och detta skulle ske i all hemlighet. Då namnsdagsbarnet vaknade och kom ut på förstubron, stod där en bricka med vetekrans på, och så var det för vederbörande att gissa, vem som varit framme samt sedan inbjuda honom eller henne med event. familj till kaffe, då kransen var hedersbrödet på bordet. Det förekom någon gång, har jag hört, att den uppvaktande för att ej bli igenkänd då han smög sig fram med gåvan, klädde ut sig, så att om det var en kvinna, så klädde hon sig i mansdräkt och tvärtom.

5) En födelsedag, som jag kommer ihåg, var 1902, då min syster fyllde 25 år (hon dog ung, 27 år endast; hon var folkskolläraryrinnan). Kusinerna från en närliggande by kom klockan tre den 17 juli, körande med häst i lövad vagn samt utklädda. Det var de tre manliga, som voro kostymerade: en var Sankte Per, klädd i sin fars fårskinnspäls, långt hår och skägg av blånor, med en stor nyckel i handen. Ovanför huvudet var en gloria, gjord av papp, förgylld, och uppburen av en ståltrådsställning. Den andre var Mefisto, klädd i svart frack och verkligen "djävulsk",

ACC. NR M. 9163:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och den tredje (amerikasvensk och hemma på besök) hade anlagt skepnad av en neger, med skinande svart ansikt^o och händer, hög krage samt frackkostym. Det blev verkligen hallå, när trion anlände och med friskt humör gjorde sin reverens.

Övriga nr i frågelistan kan jag tyvärr inte svara annat på, än att dylikt som omfrågas mig veterligt icke förekommit inom denna ort. Vad för övrigst beträffa födelsedags- och namnsdagsfirande, så är det tydligt att allmogen fått intryck uppifrån, från de högre "ständer", och i all synnerhet torde detta vara förhållandet i fråga om födelsedagsuppvaktningarna med ty åtföljande kalas, sång, tal, uppläsningar av telegram osv. Men som ^{vid} alla epidemier så har väl kulmen nu nåtts och ett avtagande har börjat. Och många dra en lättnadens och befrielsens suck!